

L'altra cara de Hillary Clinton

La publicació de l'article, que ara reproduïm, al *New York Times* va crear una forta polèmica. Liberal de tota la vida, Hillary reclamava un retorn als valors ètics tradicionals.

Quan Hillary Clinton feia campanya electoral perquè el seu marit arribés a la Casablanca el debat públic es va centrar sobre les seves idees esquerranoses i la seva ambició de poder. Després, Hillary ha ensenyat una altra cara, que a Europa pot sorprendre. Una Hillary compromesa amb uns valors morals que pocs s'atrevirien a confessar.

Des que Hillary Rodham Clinton va descobrir als catorze anys que el món podia ser molt cruel amb la gent menys afortunada que no ella, que la primera dama dels Estats Units el vol canviar. El vol millorar. Ara, als quarantacinc anys, sap que les idees que s'agafava tan a la valenta quan era una adolescent, als anys 60, poden semblar trivials o pretensioses a certa gent. Però ella continua aferrada, ben convençuda, a aquests ideals.

Hillary Clinton voldria que tothom respectés uns principis bàsics. Voldria poder exercir una influència positiva en el món a gran escala i li agradaria que els altres també ho fessin. Voldria, en definitiva, un món millor. I a diferència de moltes altres primeres dames nord-americanes que s'han limitat a fer de comparses, Hillary Clinton actua. A més, ho fa des d'una posició avantatjosa, perquè és seriosa i té poder.

La seva actitud es basa en una visió del món adquirida durant l'etapa activista de la seva joventut i refermada per la convicció de pertànyer a una generació destinada a corregir els errors d'aquest món. De totes maneres, Hillary Clinton s'estima més la simplicitat i diu que segueix el que li dicta el cor, és a dir, el que algú ha definit com una política de la virtut.

Les seves preocupacions. De la "política pràctica" la preocupen especialment dues coses. En primer lloc, Hillary entén que les qüestions relatives als valors públics i a les actituds personals acabaran dominant la vida política en un futur pròxim; però fins ara aquestes qüestions han estat capitalitzades pel Partit Republicà, conservador. En el fons, Hillary creu que moderats i liberals han abdicat voluntàriament

de l'àmbit "religiós", amb tot allò que enclou, en favor de la dreta, i no està gens segura que això sigui un encert.

En segon lloc, Hillary aspira a englobar de forma coherent les diverses propostes de l'administració Clinton en un cos únic, de manera que la gent vegi que segueix una línia política clara, en la qual totes les peces encaixen. Els punts de vista de la primera dama nord-americana són singulars, resultat de les passions intel·lectuals i de les experiències de tota una vida. Però també són, sovint, l'expressió de l'esperit col·lectiu de l'administració Clinton, un esperit caracteritzat per les seves dilatades ambicions reformistes i per la seguretat dipositada en unes idees de collita pròpia. Es tracta, sens dubte, d'un pla de treball dissenyat per a fruitar a llarg terme.

Convençuda, com molta altra gent, que alguna cosa no funciona en la vida moderna, Hillary Clinton no busca tan sols respostes programàtiques, busca la Resposta. Alguna cosa que doni un nou sentit a la vida de les persones i que faci que els pares de família no deixin, per exemple, que els fills es passin la nit rondant pels carrers.

Quan li suggereixen que sembla que busqui una nova teoria de la vida, respon entusiasmada: "Sí, és això, exactament això!" De fet, la primera dama vol descobrir una filosofia que uneixi conservadorisme i liberalisme, capitalisme i estatalisme. Gairebé tot hauria de tenir cabuda en aquesta filosofia: la manera de ser de cadascú, els pecats humans, la paraula de déu, el final del comunisme i el principi del tercer mil·lenni, els crims al carrer i a Wall Street, les mares adolescents, els joves delinqüents i els borratxos dels parcs, el cinisme de la premsa i el paper corrupte de la televisió, el fracàs del civisme i la pèrdua del sentit de comunitat.

Hillary Clinton sembla sincera en els seus propòsits reformistes i l'objectiu final apunta a una nova forma d'entendre la política nord-americana, el govern i fins i tot la vida. Molta gent es desanimaria davant una tasca d'aquesta

magnitud, però la primera dama ho veu molt clar: "No serà fàcil, però no podem recular a la primera dificultat".

Aquesta dificultat es podria veure incrementada pel fet paradoxal que moltes de les coses que Hillary Clinton considera negatives de l'Amèrica d'avui dia són conseqüència directa del darrer intent de trobar una Resposta global. Un intent de remodelació social efectuat per l'elit intel·lectual i liberal de la generació a la qual pertanyia... Hillary Clinton.

La croada de Hillary. La croada particular de Hillary Rodham Clinton va començar el 7 d'abril de 1993 a Austin (Texas). Allà, improvisant a partir de les notes que havia escrit a l'avió, va començar amb els agraïments i acudits habituals, i continuà seguidament amb un discurs extraordinari. Un discurs apassionat i a estones lleugerament incoherent, que es va acabar convertint en una crida en favor d'una renovació espiritual de Nord-amèrica.

"El món occidental cal que torni a començar de zero. Amèrica està adormida i té l'ànima malalta -va dir Hillary-. El creixement econòmic, la prosperitat, la democràcia política i la llibertat no són suficients. Tant a nivell individual com col·lectiu, ens manca el sentiment que la nostra vida forma part d'un projecte comú, que estem lligats els uns als altres i que la comunitat és l'espai en què serem ben acollits independentment de qui siguem".

Va parlar de "ciutats plenes de noies desesperades amb criatures i de nois malvats amb pistola" com a símbol més visible d'un país envaiat per "l'alienació, la desil·lusió i la desesperança", un país a punt d'entrar en una "crisi d'identitat". I es demanava: "Quin sentit tenen les nostres institucions governamentals? Quin sentit té la nostra vida en el món d'avui? Quin sentit té actualment no tan sols seguir una vocació o formar part d'una institució, sinó senzillament pertànyer a la raça humana?"

Aquestes preguntes, va dir Hillary, condueixen a una pregunta més àmplia: "Qui ens traurà d'aquest buit espiritual?" I la resposta no podia ser més clara: "Tots nosaltres. Tots som responsables a l'hora de definir com és la nostra vida avui i de redefinir com hauria de ser en el futur. Si volem remodelar la societat, cal que ens plantejem què significa ser persona a final del segle XX, poc abans d'entrar en un nou mil·lenni".

Hillary Clinton ha intentat de trobar respostes a aquestes preguntes durant una bona part de la seva vida llegint autors com el fundador metodista John Wesley, o altres com Paul Tillich, Reinhold Niebuhr i Dietrich Bonhoeffer, tres teòlegs progressistes que van aplicar les seves creences religioses a la pràctica política. Hillary també ha seguit amb interès els textos de Michael Lerner, un pensador liberal jueu de qui va manllevar l'expressió

“política de valors” per al seu discurs d'Austin.

Entre el Nou Testament i la Nova Era.

La primera dama nord-americana es mostra insegura quan li demanen que defineixi la seva filosofia: “No ho sé, no ho sé. No tinc cap explicació massa coherent. Confio que algun dia tindrè prou temps per a aturar-me i escriure el que vull dir. Això seria molt important per a mi, perquè fa molts anys que barrino en aquest tema i que en parlo amb gent molt diversa, però mai no he pres notes de manera organitzada ni escric cap diari personal on tot quedi registrat”.

De moment, doncs, Hillary Clinton es mou en el camp dels pensaments. Entre teologies i ideologies, entre el Nou Testament i la Nova Era, la primera dama s'esforça per aclarir les seves idees: “Al centre de les meves creences sempre hi ha el valor de l'individu com a persona, inherent en nosaltres com a criatures de Déu que som”. Hillary Clinton parla pausadament i triant les paraules que utilitza, asseguda lleugerament cap endavant en un petit jardí de la Casa Blanca.

“Ara fa uns anys, vaig fer un seguit de conferències sobre els principis bàsics del metodisme —continua—. M'agradava insistir en l'actualitat de les Escripures perquè estan directament relacionades amb els drets humans que defensem avui dia. Si seguim el manament de Jesucrist que diu ‘estima els altres com a tu mateix’, segur que actuarem com a persones responsables i amb actituds positives. A més, des del respecte a un mateix es pot desenvolupar el respecte a les altres persones.”

“Per on començar en aquesta empresa? Senzillament, a partir d'actituds personals, com per exemple la de l'individu que un bon dia es planteja quin sentit té explicar acudits racistes o sexistes i decideix de canviar d'actitud. O bé aquell altre que decideix de donar les gràcies a la dona que neteja els lavabos de les oficines on treballa, perquè vol tractar-la com a persona humana que és”, afirma convençuda Hillary Clinton. “I aleshores el pas següent potser és el de preguntar-se quant cobra aquesta dona que treballa des de les tres fins a les onze de la nit i que, mentrestant, ha d'estar per les seves criatures. Hem de fer possible que aquesta dona pugui treballar i alhora ser una bona mare. De fet, parlem d'un canvi necessari en l'actitud personal de milions i milions de persones.”

Com es pot veure, la intenció última de la política de valors és a vegades una mica confusa. Michael Lerner hi ha teoritzat durant uns quants anys des de les planes de *Tikkun*, una revista jueva de pensament liberal. En paraules seves, aquesta nova forma de fer política té per objectiu de construir “una societat basada en l'amor i la solidaritat, una societat que no persegueixi els beneficis econòmics ni el poder, sinó una sensibilitat ètica i espiritual, a més de des-

“Al centre de les meves creences sempre hi ha el valor de l'individu com a persona, inherent en nosaltres com a criatures de Déu que som.”

envolupar valors com el de comunitat, respecte mutu i responsabilitat”.

Per Hillary Clinton el llenguatge adequat encara està per inventar: “Lerner i jo coincidim en el fet que, per començar, cal crear un llenguatge que comuniqui millor el que volem dir, de manera que els principis i les actituds quedin clarament reflectits en aquest llenguatge.”

La qüestió del llenguatge és bàsica per a entendre el significat de tot plegat. Hi ha alguna idea central en la política de valors? Hillary Clinton creu que no n'hi ha només una: “La política de valors inclou diversos àmbits i jo em penso que no té una teoria central que li doni unitat.”

L'aclariment és de caire metafòric: “És com la primera vegada que dius a algú que l'estimes. De fet, no ets completament conscient de què significa això exactament, però és la millor manera que tens d'expressar d'alguna forma totes les emocions, sentiments, intencions i esperances que tens dintre teu”, explica Hillary.

Política de valors. De totes maneres, quan la nebulosa del misticisme de la Nova Era s'allunya, sí que es pot destriar un nucli i una línia clars en el missatge de la primera dama nord-americana. Bàsicament, es tracta d'un missatge

ja conegut i molt americà que surt, a propòsit, de les fronteres naturals de la política per entrar en el terreny de la religió. Aquest missatge no sols abasta la manera com s'hauria de comportar el govern, sinó també la manera com ho haurien de fer les persones. És un missatge de valors, més que no pas de punts programàtics. Es, en definitiva, el missatge d'un predicador, una funció que Hillary Clinton ha desenvolupat sovint quan els metodistes l'han convidada a fer sermons des de la trona de l'església.

A molta gent, els pot estranyar aquesta faceta de Hillary Clinton. Durant la campanya presidencial del 1992 als Estats Units, el debat públic sobre la seva figura es va centrar en dues qüestions —les seves tendències esquerranoses i les seves ambicions de poder—, però ningú no la va considerar des d'aquest punt de vista. (Unes eleccions presidencials, per cert, que els republicans no van guanyar per la seva debilitat a l'hora de defensar la mena de “valors” dels quals parla ara Hillary Clinton. I que consti que la dona del candidat demòcrata no es va comportar mai com una moralista.)

Les teories polítiques de Hillary Clinton són sens dubte àmpliament liberals (malgrat que l'evidència post-electoral ha deixat clar que no ho són més que les del seu marit), però és un libe-

“El meu pare acostumava a dir-me: ‘t'estimaré sempre, però no sempre m'agradarà el que faràs’. Aleshores li preguntava si m'estimaria fins i tot si jo assassinava algú.”

ralisme que entronca directament amb la religiositat. Són unes teories que combinen un tractament generalment progressista dels afers socials amb unes elevades dosis de moralitat. I aquesta combinació sempre va acompanyada d'una gran fe en la capacitat de la intel·ligència humana i en el poder redemptor de l'amor.

Més que una política de dretes i d'esquerres, la política de Hillary Clinton és una política de bones obres, descendent directa d'un corrent poderós i continuat en la història nord-americana, des de Harriett Beecher Stowe i Jane Adams fins a Carry Nation i Dorothy Day, passant per l'evangeli social de final del segle XIX, el metodisme moderat de principi del XX, la teologia de l'alliberament de la dècada del 1960 i del 1970, i els moviments religiosos progressistes d'avui dia, pacifistes i multiculturalistes.

Aquests ingredients en la línia política de Hillary Clinton fan que la seva ambició vagi molt més enllà del que és purament personal. És evident que vol tenir poder i és igualment evident que en té més que cap altra primera dama des d'Eleanor Roosevelt. Però aquesta ambició de poder passa a un segon pla, si la comparem amb la seva infinita ambició per aconseguir un món millor.

Els orígens. Hillary Rodham va néixer el 1947 en un món com el que ara vol recuperar, un lloc segur i amb uns valors morals i de comunitat clarament definits. Els seus pares, Hugh i Dorothy Rodham, la van educar en un ambient declaradament conservador i de classe alta en un barri dels afores de Chicago anomenat Park Ridge. La seva infantesa va ser marcada, tal com ella mateixa ha reconegut, pels valors absoluts —simples i antiquats— del codi ètic dels seus pares. “El meu pare no era gaire xerraire i a més no s'expressava amb excessiva claredat. Probablement no hauria distingit Niebuhr de Bonhöffer ni Havel de Jefferson, i hauria opinat que una conversa com aquesta és una pèrdua de temps —explicava Hillary Clinton en una entrevista feta algunes setmanes després de la mort del seu pare, el dia 7 d'abril—. Però em va proporcionar les eines bàsiques, que m'han resultat molt útils”.

I continuava: “El meu pare acostumava a dir-me: ‘t'estimaré sempre, però no sempre m'agradarà el que faràs’. I com que jo era una criatura i sempre tenia mil idees al cap, aleshores li preguntava si m'estimaria fins i tot si jo assassinava algú i em ficaven a la presó. ‘És clar que sí —feia—, t'estimaria sempre, però em sentiria profundament disgustat i no m'agradaria gens el que hauries fet, perquè és una cosa mal feta.”

La lliçó que Hillary Clinton va treure d'aquesta actitud del seu pare constitueix, segons ella, el nucli de la seva filosofia. “Era molt simple, però em va ajudar molt, perquè em garantia l'amor incondicional que crec que qualsevol in-

fant es mereix, i un dels nostres problemes és que molts infants no el tenen. A més, també em va servir per a formar-me des d'un bon principi en un conjunt de valors basats en el que jo feia”.

La mort del pare. Hillary Clinton afirma que les dues setmanes que va estar, l'hivern passat, a Little Rock (Arkansas), mentre el seu pare es moria, la van animar a fer el discurs d'Austin en què es proposava de definir la política de valors. Les seves reflexions van retrocedir fins al 1961, quan tenia 14 anys. Aleshores, el diumenge a la tarda anava a l'església metodista de Park Ridge, on el reverend Donald G. Jones s'adreçava als joves i els donava la seva visió de com s'havien de comportar les persones.

Donald G. Jones, que actualment fa classes d'ètica social a la Drew University de Madison (Nova Jersey), tenia en aquells temps trenta anys i acabava de sortir del seminari, “ple d'energia i de vigor”. Va ser ell qui més profundament va influir en l'ànima adolescent de Hillary Clinton i qui li va donar les primeres lliçons sobre el que és ben fet i el que és mal fet. Jones és un seguidor de la teologia de Paul Tillich, que ell considera el seu mestre teològic. Tillich, per la seva banda, és l'autor d'una teoria que vol redefinir el paper del cristianisme en el món modern.

“Tillich afirmava que els dos problemes principals de la societat contemporània són la crisi de valors i l'alienació, i comparava la situació actual amb la del segle XVI, quan els dos pro-

“La culpa és dels individus, dels pares que deixen que els seus fills de deu i onze anys rodin pels carrers. Ens trobem amb una comunitat adulta que no és prou responsable del que fan els seus fills.”

blemes bàsics eren la mort i la culpa” —comentava Jones en una entrevista recent—.

“El que ell apuntava és que, com que en aquells temps els dos problemes principals eren la mort i la culpa, el protestantisme va definir la gràcia divina com a resposta a aquests problemes: la vida eterna i el perdó dels pecats. Però ara que els dos problemes principals han passat a ser la crisi de valors i l'alienació, el llenguatge religiós hauria de parlar en termes d'unitat, solidaritat, superació de l'alienació i recerca de sentit.”

Quan Jones va llegir el text del discurs de Hillary Clinton a Austin, va quedar sorprès pels evidents paral·lelismes entre l'oratoría de la primera dama i les lliçons de Tillich sobre alienació i manca de sentit: “Aquestes eren precisament les paraules que més va emfasitzar Hillary Clinton en el seu discurs d'Austin, que parlava de la política de valors i del descontentament general que hi ha amagat en la societat.”

Hillary hi insisteix: “Si recules i llegeixes la correspondència existent al segle XIX entre persones de procedència diversa, no és pas que en puguis treure una enquesta teològica seriosa, però sí que és molt útil per a veure com estaven les coses i per a adonar-se que tot el cicle vital, i el seu significat, estava estretament relacionat amb la seva vida quotidiana.”

“En canvi, nosaltres ens hem allunyat d'aquest camí, de la manera que passem el temps avui. Vull dir que ens llevem al matí i anem a treballar i els nostres fills no saben ben bé quina feina fem, perquè no ens veuen llaurant al camp o teixint una peça de roba. Molts de nosaltres ens passem el dia remenant papers i tornem a casa i mirem d'explicar què hem fet. Els nostres familiars sovint viuen i moren en llocs molt llunyans de casa. Tenim la vida tan compartimentada que fins i tot ens costa de trobar temps per a buscar un sentit a la manera com la vivim”.

El reverend Donald G. Jones, com qualsevol altre membre de l'església metodista, és un ferm defensor de la teoria que el sentit del deure cristià s'ha de concretar sobretot en l'ajut als més necessitats. Va ser ell qui va animar una colla de joves de Park Ridge perquè tinguessin cura dels fills de treballadors immigrants de l'àrea de Chicago mentre aquests eren a a la feina. Hillary estava entre els estudiants que Jones es va endur per parlar amb joves membres de bandes negres i hispanes a la zona sud de Chicago, i també entre els qui van conèixer el reverend Martin Luther King Jr., que en aquell temps s'esforçava per superar les divisions racials existents a la ciutat.

Quan preguntem a Hillary Clinton si sempre s'ha sentit impulsada pel que ella definí en una entrevista a *The Washington Post* com “un desig ardent de fer un món millor per a tothom”, ens contesta amb un tímida somriure: “Sí, és cert. No sempre he sabut què sig-

nificava, però sempre he sentit aquest desig”.

Després d'uns moments de reflexió, amplia la seva resposta deixant entreveure els efectes del treball de camp del reverend Jones en la sensibilitat d'una adolescent de casa bona: “Aquest desig se'm va fer més conscient quan anava a escola i abans d'entrar a la universitat, quan em vaig adonar de les dificultats que tenia la gent i la sort que jo havia tingut. Tenia la sensació de ser una persona molt afortunada perquè m'havia estat donat gairebé tot.”

Però l'educació de Hillary Clinton no es va quedar només en la inculcació d'un sentit del deure induït per un sentiment de culpabilitat. Donald G. Jones també la va animar a llegir els textos de Niebuhr, on aquest defensava que les tragèdies històriques eren una prova que l'esperança d'aconseguir un món millor no es resolien en una visió sentimental del comportament humà, ans calia fer un ús legítim del poder.

“Jo crec que Hillary Clinton ha copsat perfectament l'essència de la condició humana i sap que no es pot confiar en la bondat natural dels éssers humans i que no n'hi ha prou amb la persuasió moral per a aconseguir aquesta bondat —afirma el reverend Jones—. Cal fer ús del poder. Utilitzar el poder en funció d'una política que contribueixi a la bondat humana és una acció positiva. I jo crec que Hillary és conscient d'aquest fet. És de les persones cristianes que entenen que utilitzar el poder per a aconseguir un bé social és legítim.”

En el discurs sobre la política de valors de Hillary Clinton hi ha subjacent la duresa de les idees de Niebuhr. Per exemple, el reconeixement obert que hi ha actituds que són acceptables i altres que no ho són. Que qualsevol dret va acompanyat d'una responsabilitat. I que una societat civilitzada ha d'estar preparada per a condemnar aquells qui mostren una actitud destructiva envers aquesta societat.

Ser una bona noia. Hillary Clinton defensa apassionadament una “reafirmació de les conductes responsables basada en un sistema de valors en què les persones es respectin i s'estimin les unes a les altres”. Seguidament ens dona un exemple del que ella considera el sistema de valors contrari en la societat: “Una parella amiga nostra ha marxat fa poc d'una gran ciutat a un poble perquè la seva filla adolescent tenia dificultats amb els amics. Aquests la defugien perquè estava obligada a tornar a casa a una determinada hora i no li deixaven passar la vida al carrer ni podia sortir a ballar pels clubs fins a les 2 o les 3 de la matinada. Se'n reien bàsicament perquè era una bona noia.”

“No és problema del govern, si els pares d'aquests altres nois els deixen fer el que volen, no se'n preocupen i els permeten de fer coses per a les quals no estan preparats emocionalment ni psicològicament. La culpa és dels individus,

“Tenim la vida tan compartimentada que fins i tot ens costa de trobar temps per a buscar un sentit a la manera com la vivim.”

dels pares que deixen que els seus fills de deu i onze anys rodin pels carrers, i que als tretze, catorze o quinze els deixen anar a llocs sense conèixer els pares dels altres nois o haver vist com són aquests altres nois. Ens trobem amb una comunitat adulta que no és prou responsable del que fan els seus fills.”

Un dels aspectes crítics en l'anàlisi de Hillary Clinton és el refús del liberalisme d'avui, que només considera els drets de les persones. Igual que el seu marit i president, Hillary Clinton és partidària de reformar el model de benestar social i creu que la societat s'ha agafat lliurement massa drets sense voler assumir alhora les responsabilitats corresponents. I segons ella, això ha provocat una decadència dels patrons de conducta socials.

A fi de demostrar-ho, Hillary Clinton cita un article recent d'un senador de Nova York: “Daniel Patrick Moynihan afirma de manera molt convincent que ens hem anat acostumant a tolerar actituds desviades al nostre voltant perquè no hem volgut enfrontar-nos-hi”. Aquesta línia argumental, molt pròpia de la primera dama, és exactament la mateixa que els conservadors defensen des de fa anys. En canvi, els liberals, que són majoritaris dins el Partit Demòcrata, opinen que no és funció del govern ni de la societat d'establir normes de comportament basades en valors morals. La seva teoria és que la llibertat individual requereix un relativisme moral absolut.

“Jo crec que aquesta teoria és massa teòrica i, fins a cert punt, també elitista —afirma Hillary Clinton amb una certa passió—. Em penso que

seria difícil de defensar aquests arguments davant de gent que jo conec, que treballen durament, que s'arrisquen i que reben l'impacte més fort de les decisions socials i polítiques que nosaltres hem adoptat erròniament o que no hem adoptat aquests darrers vint anys. En la nostra vida privada tenim normes que complim i respectem. Per tant, no entenc per què no hauríem d'aplicar aquestes normes o unes altres en la nostra vida de comunitat, en societat”.

Demanem a Hillary Clinton si aquestes normes serien bàsicament les que enclouen els deu manaments bíblics. “Efectivament –contesta–, i a gairebé en totes les religions que he conegut existeix una llei sagrada semblant. Fins i tot per als qui no són religiosos, els deu manaments són un dogma que reuneix uns principis humanístics.”

Per Hillary Clinton, l'alternativa que representa viure en desacord amb aquests manaments és el caos. “Es que potser volem que els barris de les nostres ciutats semblin els de Beirut? Volem una ciutat com aquella per a educar els nostres fills? És clar que no. Per tant, cal seguir una política raonable que ens condueixi cap a altres terrenys. Si els adults ens ho proposem, aconseguirem d'evitar que els nostres fills s'exposin als perills de la drogoaddicció, la violència o l'abús sexual. La pregunta és: per què no ho fem?”

Evidentment, arribats en aquest punt, ens podríem demanar: potser sí que és necessari de reformar la societat, però cal que ho faci Hillary Clinton? Ella pertany a la generació que es va desentendre de les tradicions, dels valors morals i de les normes socials. És ella la més indicada per a dirigir ara una nova “croada”?

El camí que va dels 60 als 90. Hillary Rodham va anar a la universitat entre 1965 i 1969, al Wellesley College. Allà va deixar enrere el conservadorisme dels seus pares i es va imbuir de les actituds predominants en un campus de tradició liberal, amb un protestantisme orientat als serveis socials i el convenciment que la gent jove estava predestinada a canviar el món.

Quan Hillary Rodham es va llicenciar a Wellesley i va entrar a Yale a estudiar Dret s'havia convertit en una radical, en el sentit més literal de la paraula. Es dedicava amb cos i ànima a instigar un canvi profund en la societat i confiava que la seva generació seria capaç d'aconseguir aquest canvi.

Va ser en aquella època que va començar a pensar en les idees que ara formula obertament. El discurs que Hillary Rodham va fer al 1969 quan es va graduar a Wellesley és el precursor directe del discurs d'Austin fet per la Hillary Rodham Clinton que tots coneixem. En 1969 parlava sobre els “intents per entendre alguns dels fets inarticulats i potser inarticulables que sentim”. Avui parla de la lluita per “traduir en

“Hi ha milions de persones que es preocupen per les mateixes qüestions que em preocupen a mi. Els elogis o les crítiques no em preocupen gens, el que vull és tirar aquest tema endavant. I vull poder tornar a caminar per qualsevol carrer sense por. Vull poder portar la meva filla al parc a qualsevol hora del dia o de la nit a l'estiu i recordar el que jo podia fer quan era menuda.”

paraules el que per a la majoria de nosaltres sovint és inarticulat o inarticulable”.

El 1969 parlava de l'intent de “forjar una identitat adequada als temps que vivim” i avui parla de “redefinir qui som com a persones humanes en aquests temps post-moderns”. En 1969 parlava de “les nostres preguntes sobre les nostres institucions, sobre la nostra universitat, sobre la nostra església i sobre el nostre govern”. Avui es demana: “Què signifiquen les nostres institucions governamentals? Què signifiquen les nostres vides en el món d'avui?”

Un dels punts centrals del discurs de Wellesley tractava del que aleshores ella anomenava “l'experiment de la vida humana”, en què destacaven “l'individualisme excessiu” i “els drets sense responsabilitats”. Hillary deia: “L'actual model de vida competitiva no és fet per a nosaltres. Volem viure de manera més immediata, extàtica i profunda”.

Quan avui li demanen si els “experiments socials” de la dècada dels 60 i els 70 són els causants directes dels problemes que ara ella detecta en els 90, Hillary respon: “No sé si això és cert o no, però en tot cas no ho és del tot”. Segons ella, l'arrel dels problemes va més enrere en el temps i és més complexa. De totes maneres, Hillary Clinton reconeix que els afanys i les ambicions de la seva generació van causar alguns “excessos” i “decisiones errònies”.

Hi ha gent que se sorprèn de veure ara Hillary sortint en defensa d'un retorn a l'ètica tradicional, quan tota la vida ha estat una activista liberal, i l'acusen de fer sermons morals fàcils. Cal pensar que la darrera persona que va fer un intent en aquesta línia va ser Dan Quayle i no en va sortir precisament triomfant. I ell, com a mínim, havia estat escollit pels electors.

Aquest és un tema que no sembla preocupar gaire la primera dama: “Més ben igual. Jo sé que faci el que faci, fins i tot si no faig res i em quedo a casa sense involucrar-me en cap assumpte, hi haurà gent que em criticarà. Tinc la partida perduda, independentment del que faci o intenti de fer.”

“Però, pel que jo veig, hi ha milions de persones que es preocupen per les mateixes qüestions que em preocupen a mi. Els elogis o les crítiques no em preocupen gens, el que vull és tirar aquest tema endavant. I vull poder tornar a caminar per qualsevol carrer sense por. Vull poder portar la meva filla al parc a qualsevol hora del dia o de la nit a l'estiu i recordar el que jo podia fer quan era menuda”.

Valors ètics i liberalisme. Aquí ens podem plantejar una segona pregunta: què poden fer exactament Hillary Clinton i la seva nova manera de fer política per arreglar les coses? Aquesta pregunta quedarà sense resposta durant algun temps, però sembla evident que hi haurà un munt de problemes pràctics per a fer

la transició de la teoria política a la política pràctica.

I tornen a aparèixer les qüestions de llenguatge. Fa uns mesos, quan Michael Lerner va acceptar la invitació de Hillary Clinton d'anar a la Casa Blanca a parlar de la política de valors, ambdós van coincidir que calia trobar un sistema pràctic i directe per a aplicar als temps actuals el conjunt d'idees ètiques presents en la Bíblia.

Però, tan bon punt van començar a parlar de com portar a la pràctica aquest projecte, van aparèixer les primeres desavinences. "Jo vaig proposar que l'administració Clinton establís una llei perquè qualsevol nova legislació o projecte requerís prèviament un informe escrit sobre l'impacte ètic i social que tindria sobre l'entorn", explica Michael Lerner.

Segons Lerner, a Hillary Clinton "li va agradar la idea, però no acabava de veure clar que en la política de govern es parlés en termes de 'tenir cura', 'compartir' o 'estimar'. Darrere aquesta preocupació n'hi havia una altra, sobre la qual vam discutir llargament:

***"Sé que faci el
faci, fins i tot si
no faig res, hi
haurà gent que
criticarà."***

se'ns tiraria a sobre la premsa si ho féssim?"

Per Hillary Clinton un dels problemes de fons és que qualsevol proposta per a millorar els valors ètics i públics de la societat topa de seguida amb els fonaments del liberalisme social. I per més que Hillary Clinton cregui que els conceptes de liberalisme i conservadorisme ja són antiquats, en l'àmbit dels valors públics això no acaba de ser cert del tot.

En els temes relatius a la moral, els conservadors són obertament crítics i els agrada de jutjar el que és ben fet i el que no ho és. Els liberals, en canvi, sempre han volgut defugir el paper de jutges morals i han preconitzat els drets individuals i la tolerància a la diversitat. Així, doncs, si la política governamental inclou aspectes de judici moral, caldrà retallar inevitablement els límits de la tolerància. Fins i tot podria arribar a passar que la política de valors entrés en conflicte amb el valor de la política.

Michael Kelly
International Herald Tribune
©New York Times
Traducció: Martí Estruch